

доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99 № 318 (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.04.2001 № 205 (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0433-01#Text>

7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.04.2006 № 415 (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0610-06#Text>

8. Правдюк Н. Л., Коваль Л. В., Коваль О. В. Облікова політика підприємств: навчальний посібник / Н. Л. Правдюк, Л. В. Коваль, О. В. Коваль. Київ: «Центр учбової літератури». 2020. 647 с.

9. Скрипник М. І. Методи обліку витрат і методи калькулювання: сутність і співвідношення понять. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю й аналізу. 2009. № 2 (14). С. 202-206.

Пилипенко О. І.,

д.е.н., доцент,

декан обліково-статистичного факультету,

Національна академія статистики, обліку та аудиту

(м. Київ)

ПРІОРИТЕТИ ОРГАНІЗАЦІЇ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ: ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

Жодна найуспішніша за прогнозами стратегія економічного розвитку не має гарантії для свого успіху внаслідок наявності ризиків і загроз, обумовлених економічною кризою в системі господарювання. Перебої в системі постачання та збуту, зростання вартості паливо-мастильних матеріалів і газу, постійні коливання національної валюти, перешкоди

для впровадження інноваційних ідей та ряд інших факторів можуть звести нанівець всі надбання стратегічного планування. На рівні суб'єкта господарювання такими факторами є відсутність можливості забезпечення бюджетування достовірною, оперативною та аналітичною інформацією, нерозуміння керівництвом засад організації і методики здійснення бюджетування, нераціональне впровадження або відмова від останнього, в результаті чого підприємства, які намагалися впровадити бюджетування, не досягли бажаного ефекту через неактуальність його результатів. Впровадження системи бюджетування за традиційним підходом також не забезпечує одержання очікуваних економічних вигод від її використання. Негативна дія вказаних факторів підвищує актуальність дослідження можливостей удосконалення обліково-аналітичного забезпечення бюджетування для сприяння економічному зростанню суб'єкта господарювання.

Проблеми облікового забезпечення здійснення бюджетування розглянули в своїх працях такі вітчизняні вчені, як Б. І. Валуєв, А. М. Герасимович, С. Ф. Голов, Г. Г. Кірейцев, М. С. Пушкар, М. Г. Чумаченко, В. Г. Швець, В. О. Шевчук та ін. З урахуванням наявних напрацювань актуальним для дослідження є комплекс проблем удосконалення якості інформаційного забезпечення бюджетування за рахунок відповідної організації бухгалтерського обліку для досягнення інноваційного розвитку підприємств.

Вихід із економічної кризи та подальша стабілізація економічної ситуації передбачають належну розробку й впровадження інноваційних підходів до процесів постачання, виробництва та продажу, враховуючи наявні економічні ресурси та виробничу базу, рівень державної підтримки й наявний кадровий потенціал. Активізація інвестиційних процесів в тому числі потребує подолання факторів, що стримують його, за рахунок розвитку такої технології управління, як бюджетування на основі показників бухгалтерської звітності.

В Концептуальній основі фінансової звітності (п. 1.14 [1]) передбачено необхідність надання в звітності інформації про використання економічних ресурсів суб'єкта господарювання для подальшого аналізу ефективності діяльності менеджменту компанії щодо таких ресурсів. Дана інформація є корисною для складання прогнозів ефективності господарювання в майбутніх періодах і оцінки перспектив майбутніх грошових надходжень суб'єкта господарювання.

Поняття «бюджетування» в цілому науковцями трактується як інформаційна система корпоративного управління, що базується на

використанні такого фінансового інструменту, як бюджет, що дозволяє узгодити цілі підрозділів підприємства та сформувані стратегію діяльності. У своєму дослідженні С. Ковтун стверджує, що бюджетування на підприємстві забезпечує покращення координації його діяльності, сприяє підвищенню керованості та адаптивності підприємства до змін у зовнішньому середовищі, зниженню ризику появи зловживань і помилок в управлінні, єдиному баченню планів підприємства на рівні його структурних підрозділів, більш відповідальному підходу фахівців до ухвалення управлінських рішень [2]. При цьому зарубіжні вчені [3; 4; 5; 6] давно довели, що традиційний підхід до бюджетування може бути дієвим лише за стабільних ринкових умов, які сприяють передбачуваності господарських процесів, а також надають можливість планувати цінову політику та витрати суб'єкта господарювання. Відповідно, складні економічні умови господарювання вносять кардинальні зміни до системи управління: традиційне бюджетування як інструмент управління стає не стимулом, а ключовою перешкодою для розвитку, оскільки бюджети не передбачають швидкого реагування на зміни в ситуації, а також не мотивують відповідним чином персонал на пошук інноваційних рішень.

Обліково-аналітичне забезпечення процесу бюджетування також зазнає змін через ряд наступних проблем практичного характеру:

1. Управління господарською діяльністю на основі отриманих показників звітності, внаслідок чого поза увагою залишається перспектива розвитку та показники, що оцінюються нефінансовими способами.
2. Величезна увага до рівня показників бюджетів, а не до цілей і способів їх досягнення.
3. Повільне здійснення процедур власне бюджетування та відповідні високі трудові витрати, а не досягнення результатів.
4. Знижена увага до креативності та інновацій на користь економії ресурсів.

Наведені проблеми бюджетування є бар'єром на шляху до адекватної реакції на запити споживачів, зростання ефективності господарювання та досягнення стійкого розвитку підприємства. Однак і повна відмова від такого інструменту управління теж є недоцільною, оскільки бюджет дозволяє знизити ймовірність неефективних операцій. Цим обумовлена необхідність пошуку нових пріоритетів бюджетування для його адаптації до умов управління підприємствами в кризових умовах.

Таким чином, в кризових умовах господарювання пріоритетними для обліково-аналітичного забезпечення організації і застосування методики бюджетування слід визнати наступні вимоги:

- обслуговування можливостей досягнення адаптивності бюджетування з орієнтацією на створення цінності для споживачів продукції;
- досягнення швидшого реагування на загрози внаслідок зміни умов зовнішнього середовища, конкурентної боротьби та вимог споживачів;
- сприяння ефективній кадровій роботі з персоналом, що відповідає за прийняття управлінських рішень в частині показників бюджетів;
- пріоритетне обслуговування пропозицій інноваційного характеру та готовність до змін господарської діяльності;
- забезпечення гарантій власникам щодо стійких і конкурентоспроможних результатів діяльності.

Врахування таких пріоритетів при розробці системи обліково-аналітичного забезпечення бюджетування покликане оминати традиційні його недоліки, зокрема сприяти створенню гнучкої системи бюджетів, дієвого внутрішнього контролю їх виконання, налаштованості на креативність у підходах до управління і оперативності прийняття рішень, в тому числі щодо розробки та впровадження інноваційних проектів. Обліково-аналітичне забезпечення бюджетування повинно сприяти обміну знаннями та ефективними технологіями управління на основі оперативного та достовірного інформаційного забезпечення, чіткого визначення меж доступу до інформації.

Список використаних джерел

1. Концептуальна основа фінансової звітності. Режим доступу: 2019_RB_ConceptualFramework_ukr_AH.pdf (mof.gov.ua).
2. Ковтун С. Бюджетування на сучасному підприємстві, або як ефективно управляти фінансами. Х.: Фактор, 2006. – 340 с.
3. Beyond Budgeting: Модель для управління и контролинга в 21 веке. Режим доступу: <http://bss.in.ua/theory/planning/beyond-budgeting/112-beyond-budgeting-21>.
4. Даум Ю. Beyond Budgeting: Модель для управления и контролинга в XIX веке (перевод статьи Юргена Даума в германском журнале “Контроллинг и Финансы”). Режим доступу: <http://bss.in.ua/theory/planning/beyond-budgeting/112-beyondbudgeting-21>.
5. Фрейзер Р. Бюджетирование, каким мы его не знаем. Управление за рамками бюджетов. М.: ООО “Вершина”, 2005. 256 с.
6. Хоуп Д., Фрейзер Р. За гранню бюджетування. Як керівникам вирватися з пастки щорічних планів. М.: “Вершина”, 2007. 272 с.